

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Приймальна комісія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії
ДВНЗ «УжНУ», ректор

_____ проф. Володимир СМОЛАНКА

_____ 2024 р.

ПРОГРАМА

вступного іспиту

«ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ ПРОПОЗИЦІЙ»

для вступників на навчання для здобуття ОС доктор філософії
за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини
(на основі здобутого ОС «Магістр»,
освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст»)

РОЗРОБЛЕНО

Предметною екзаменаційною комісією
зі спеціальності 292 Міжнародні
економічні відносини

Голова комісії:

д.е.н., проф. Володимир ПРИХОДЬКО

Ужгород – 2024

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальні відомості. Правила прийому до аспірантури Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» у 2024 році розроблені Приймальною комісією ДВНЗ «УжНУ» відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2024 році, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 06 березня 2024 року № 266 та зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 14 березня 2024 року за № 379/41724, із змінами і доповненнями, внесеними наказом МОН України від 15 березня 2024 року №326, та Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502). Правила прийому до аспірантури діють упродовж календарного року.

Згідно з Правилами прийому до аспірантури ДВНЗ «УжНУ» у 2024 році передбачена презентація дослідницьких пропозицій чи досягнень. Презентація дослідницьких пропозицій чи досягнень – це форма вступного випробування, яка полягає в заслуховуванні та обговоренні наукового повідомлення вступника.

Мета вступного випробування – довести належний рівень знань та навичок вступника, необхідних для проведення власних наукових досліджень із спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини. Під час вступного випробування вступнику необхідно: - довести належний рівень своїх знань із спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини; - продемонструвати схильність до самостійного аналізу фундаментальних та прикладних наукових проблем; - сформулювати та обґрунтувати вихідні наукові положення та ідеї, що будуть покладені в основу майбутнього дослідження.

ВИМОГИ ДО ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ У ВИГЛЯДІ НАУКОВОГО ТЕКСТУ

Дослідницька пропозиція – це науковий текст обсягом до 20 сторінок, підготовлений вступником до аспірантури, який є стислим викладом власних науково-дослідних ідей щодо розуміння змісту і перспектив дослідження обраної наукової проблеми. Дослідницька пропозиція має відповідати напрямам дисертаційних досліджень із спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини, визначених освітньо-науковою програмою, та демонструвати наукову обізнаність вступника, розуміння характеру й змісту дослідження обраної наукової проблеми, володіння методикою проведення наукових досліджень. Виклад матеріалу не може обмежуватися описовим підходом до розкриття обраної теми, а має відображати авторську аналітичну оцінку стану досліджуваної проблеми та самостійні висновки.

Дослідницька пропозиція у вигляді наукового тексту охоплює такі вимоги:

- 1) коректно і критично осмислювати існуючі погляди науковців на окремі теоретичні й практичні проблеми філології;
- 2) системно і комплексно висвітлити та аналізувати досліджувані факти та явища;
- 3) наукова робота повинна відображати додержання етичних норм проведення наукових досліджень, тобто бути забезпеченою науковим апаратом (посилання, наведення цитат тощо), та не містити плагіату;
- 4) робота має бути оформлена згідно з визначеними вимогами до наукових текстів.

Науковий текст дослідницьких пропозицій повинен включати: 1) назву та зміст роботи; 2) вступ (мета і наукові завдання, короткий огляд ступеня вивченості предмета дослідження, стисле обґрунтування актуальності дослідження, методологія дослідження); 3) основну частину, в якій висвітлюються основні проблеми дослідження; 4) висновки, в яких визначаються основні підсумки та перспективи дослідження; 5) список використаних джерел та літератури. Папір для написання роботи використовується лише стандартного формату А4. Текст потрібно друкувати через 1,5 міжрядкового інтервалу на одній сторінці (або з двох боків) аркуша та розміщувати так, щоб залишались поля зліва - 30 мм, справа - 10 мм, зверху та знизу - 20 мм. Текстовий редактор Microsoft Word, шрифт 14 кегля, гарнітура шрифту – Times New Roman. Структура наукового тексту дослідницьких пропозицій відповідно до обраного напрямку наукового дослідження: титульна сторінка, зміст, вступ, основна частина, висновки,

список використаних джерел та літератури. Кількість джерел у списку використаної літератури – не менше 20, у тому числі виданих впродовж останніх десяти років, з них – принаймні 5 іноземних. Сторінки роботи слід нумерувати арабськими цифрами без знака №, дотримуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту роботи. Титульний аркуш включають до загальної нумерації сторінок роботи, але на ньому номер сторінки не проставляють, на наступних сторінках номер сторінки зазначають у правому верхньому куті сторінки без крапки у кінці. Дослідницька пропозиція у вигляді наукового тексту подається у відділ аспірантури та докторантури ДВНЗ «УжНУ». Крім текстового варіанту, готується її слайд-презентація.

ВИМОГИ ДО ПРЕЗЕНТАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ

Під час вступного випробування «Презентація дослідницьких пропозицій» вступник робить презентацію дослідницької пропозиції з використанням програмного продукту Microsoft PowerPoint. Тривалість презентації не повинна перевищувати 10-12 хвилин. Кожен слайд має бути викладений чітко, лаконічно і не містити неоднозначних формулювань. Презентація не має перевищувати 12 слайдів. Структура презентації дослідницької пропозиції повинна охоплювати:

1) інформацію про дослідника. У цьому розділі вказуються ПІБ особи, яка вступає до аспірантури, ПІБ, науковий ступінь та вчене звання потенційного наукового керівника, назва кафедри, на якій передбачається виконувати дисертаційне дослідження. Також тут може бути відображена інформація щодо публікацій, досвіду проведення чи участі в інших дослідженнях вступника до аспірантури (1 слайд);

2) тему дослідження. Тема майбутнього наукового дослідження може ініціюватися вступником, подаватися на розгляд кафедри і враховуватися за умови забезпечення актуальності проблеми, відповідності спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини (1 слайд) та фокусу ОНП «292 Міжнародні економічні відносини» (1 слайд);

3) вступ. Він має обов'язково містити формулювання мети і наукового завдання, короткий огляд ступеня вивченості предмета дослідження, стисле обґрунтування актуальності дослідження (1-2 слайди);

4) методологію дослідження. Крім загальнонаукових і спеціальних методів, а також інструментів, які планується використати в процесі реалізації дослідження, в цьому розділі бажано обґрунтувати підходи до формування вибіркової сукупності дослідження, шляхи розв'язання поставлених завдань,

етичні засади дослідження, забезпечення контролю якості проведення дослідження тощо (1 слайд);

5) основну частину, в якій висвітлюються основні проблеми та ступінь їхнього дослідження (2 – 3 слайди);

6) висновки, в яких визначаються основні підсумки дослідження. У цій частині слід описати очікувані наукові результати пропонованого дослідження та їхнє можливе практичне застосування (1 – 2 слайди);

7) список використаних джерел та літератури (1 – 2 слайди).

Презентація дослідницької пропозиції складається з таких частин:

1) доповідь вступника до аспірантури; 2) відповіді на поставлені запитання.

Доповідь складається із трьох смислових частин, які відповідають за змістом вступу, основній частині та перспективним висновкам наукової роботи. У вступі доповіді висвітлюється актуальність досліджуваної теми, формулюють об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження. Основна частина повинна розкривати суть, методикау й особливості організації та проведення наукового дослідження й містити аналіз отриманих результатів із демонстрацією плану проспекту наукового дослідження. У висновках наводяться головні перспективні результати дослідження, визначається теоретичне та практичне значення отриманих результатів та можливі перспективи його подальшого вирішення. Рекомендується також не тільки розповісти про майбутню наукову роботу, а й продемонструвати наявні досягнення вступника (успішність навчання, досвід роботи за спеціальністю, наявність публікацій, у тому числі у зарубіжних наукометричних виданнях, стажування, участь в наукових заходах тощо). Культура мовлення та дотримання регламенту є обов'язковими елементами культури й етики презентації дослідницької пропозиції.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ

Оцінювання презентації дослідницької пропозиції вступників на ОНП «Міжнародні економічні відносини» за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини здійснюється членами предметної комісії за критеріями наукової новизни, обґрунтованості, актуальності, проблемності на основі аналізу доповіді та її представлення.

Критерії оцінювання презентації дослідницьких пропозицій:

- 1) Уміння сформулювати тему й обґрунтувати її актуальність.
- 2) Рівень критичного аналізу.
- 3) Аналіз сучасних наукових джерел.

- 4) Якість подання передбачуваних результатів дослідження.
- 5) Творчий підхід, самостійність, оригінальність в опрацюванні матеріалу.
- 6) Мовне оформлення та володіння стилем наукового викладу.
- 7) Використання під час захисту засобів унаочнення та якість їх виконання.
- 8) Вміння коректно, стисло, точно відповідати на запитання.
- 9) Наявні наукові досягнення вступника.

Оцінка презентації дослідницьких пропозицій та досягнень виводиться на підставі підсумування балів, виставлених членами Фахової предметної комісії.

Бали	Критерії оцінювання
190 – 200	Зроблена презентація забезпечує повне розкриття теми та містить елементи новизни. Наукова пропозиція містить значний різноманітний масив опрацьованих джерел, критичний огляд наукової літератури, узагальнення і висновки, які дозволяють чітко визначити авторську позицію. Автор планує використовувати у дослідженні сучасний аналітичний методологічний інструментарій. Запропонована тема має практичну цінність, проблема розкрита адекватно обраній темі. Доповідь логічна, повна, стисла, проілюстрована бездоганно оформленими наочними матеріалами. Відповіді на запитання правильні, стислі, аргументовані. Наявні наукові досягнення вступника.
150 – 190	Тема розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру. У презентації зустрічається порушення логіки викладу. Аналіз літературних джерел зроблений поверхнево, інколи відсутні узагальнення, наукова полеміка, авторські

	висновки, посилання на першоджерела. Подана тема не має достатнього аналітичного обґрунтування доцільності її реалізації. Відповіді на питання загалом правильні, вступник добре знає предмет роботи.
100 – 150	Тема роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру, відсутні узагальнення, авторські висновки. Порушена логіка представленого матеріалу. Є зауваження щодо оформлення тексту дослідження та презентації. Доповідь прочитана за текстом, вступник не володіє окремими питаннями теми, не всі відповіді на запитання членів комісії правильні або повні. Наочні матеріали не відображають зміст передбачуваного дослідження.
Менше 100	Тема і мета роботи не сформульовані або не визначені, змістовне наповнення не відповідає темі дослідження. Відсутня логіка у побудові дослідження. Важко визначити ступінь самостійності представлених матеріалів. Обґрунтування запропонованих пропозицій відсутнє. Оформлення має суттєві недоліки. Доповідь не відображає змісту роботи, більшість відповідей на запитання неточні або неправильні. Вступник не володіє предметом дослідження. Наочні матеріали відсутні.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОПОЗИЦІЇ

1. Чим зумовлене Ваше рішення зайнятися науковою діяльністю?
2. Що вплинуло на вибір Вами теми дослідницької презентації?
(актуальність, новизна дослідження тощо).

3. У чому вбачаєте актуальність теми Вашої наукової роботи?
4. Сформулюйте, будь ласка, гіпотезу та цілі Вашого дослідження.
5. Які основні праці використані Вами під час обґрунтування теми дослідницької презентації?
6. Які основні методи дослідження необхідно використати у процесі вирішення обраного Вами наукового завдання?
7. Які очікуються результати та їх значення для сфери міжнародних економічних відносин?
8. Як Ви можете оцінити попередній рівень наукової розробки обраної Вами теми?
9. Наскільки обрана Вами тема є важливою прикладною науковою проблемою для України, регіону?
11. Охарактеризуйте себе як майбутнього науковця. Які складові наукової компетентності Ви плануєте набути під час навчання в аспірантурі?
12. У яких установах та організаціях, на Вашу думку, можливе проходження апробації чи впровадження Ваших науково-дослідних результатів?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аджемоглу Дарон Робінсон Джеймс. Чому нації занепадають? Походження влади, багатства і бідності. “Наш Формат” – Київ – 2018 - 435 с.
2. Андрусь О. Економічна теорія. Практикум. Навч. посіб. – К.:КНТ., 2008, 430с.
3. Бебик В. М., Шергін С. О., Дегтерьова Л. О. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика: монографія / В. М. Бебик, С. О. Шергін, Л. О. Дегтерьова.– К.: Університет «Україна», 2006.– 208 с.
4. Білорус О.Г., Лук'яненко Д.Г. та ін. Глобалізація і безпека розвитку. – К.: КНЕУ – 2005. – 315 с.
5. Білорус О.Г. Транзитивні країни у світосистемі постіндустріального глобалізму / О.Г. Білорус // Економічний часопис ХХІ століття. – 2013.- №9- 10(1).
6. Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Лебедева В.К. та ін. Міжнародна економіка: [підручник]/ За ред. А.О. Задой, В.М. Тарасевича – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 416с.
7. Василець Н. Хто збиратиме уламки цього світу//Експрес . 2019. - №8 – 5с.
8. Ветлій О. Битва за Європу // Дзеркало тижня.2019 - №9 – 4с.
9. Галушко В.П., Хуленбрук Г.В., Артиш В.І., Данілочкіна О.В., Ковтун О.А. Міжнародні економічні відносини: [навч. посіб.]. – К.: Нічлава, 2009. – 347с.
10. Гальчинський А. Діюча модель ЄС відпрацювала свій конструктивний ресурс і потребує змін. // Дзеркало тижня.2018 - №1 – 7с.
11. Дахно І. І. Міжнародна економіка: Навч. посіб.: МАУП. – 2008.- 340с.
12. Данилишин Б. – Яку економіку ми маємо збудувати? // Дзеркало тижня. 2017. - №36 – 6с.
13. Дембій К. Великий поділ Євразії // Дзеркало тижня.2019 - №10 – 6с.
14. Економіка зарубіжних країн: Навч. посібник/ За ред. Козака Ю.Г., Ковалевського В.В.,

Осипова В.М. – К.: ЦУЛ – 2007. – 543 с.

15. Економіка зарубіжних країн [Текст]: навч. посіб./ О. Є. Кузьмін, Л. І. Чернобай, А.О. Босак, М. В. Кізло; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Л.: Вид-во Нац. ун-ту "Львів. політехніка", 2010. - 408 с. : табл. - Бібліогр.: с. 370-374 . - 300 экз.

16. Економічна теорія: Політекономія. Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – 7-е вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2008. – 719с.

17. Карпенко С. В., Карпенко О. А. Міжнародна економіка: навч. посіб. для дистанційного навчання / С. В. Карпенко, О. А. Карпенко; за наук. ред. д-ра. екон. н., проф. Ю. М. Краснова.– К.: Університет «Україна», 2007.– 230 с.

18. Ковальчук В. Історія економіки та економічної думки: навч. посібник / В. Ковальчук, М. Лазарович, М. Сарай. – К.: Знання, 2008. – 648с.

19. Кузовков Ю.В. Глобализация и спираль истории Издательство: Анима-Пресс Год издания: 2010. – 258 с.

20. Кузьмін О.Є., Горбаль Н.І. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства: Підручник. – Львів: «Компакт-ЛВ», 2005. – 304 с.

21. Лазебник Л.Л. Міжнародна економіка: [курс лекцій] / Л.Л. Лазебник. – Ірпінь: Академія ДПС, 2001. – 219с.

22. Лук'яненко Д.Г. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2005. – 203 с.

23. Лук'яненко Дмитро Григорович, Губський Богдан Володимирович, Мозговий Олег Миколайович, Поручник А. М., Антонюк Л. Л. Міжнародна інвестиційна діяльність: Підручник / Київський національний економічний ун-т / Дмитро Григорович Лук'яненко (ред.). — К. : КНЕУ, 2003. — 387с.

24. Макроекономіка: практикум: навч. посіб. - 2-ге вид., перероб. і доп. / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич. – К., 2010. – 550с.

25. Максименко А.В. Тенденції та стратегічні мотиви злиття і поглинання міжнародних корпорацій / А.В.Максименко // Економічний часопис ХХІ століття. – 2013. - №9-10(1).

26. Міжнародна економіка: Підручник / За ред. А.П. Румянцева. - К.: Знання-Прес, 2003. - 447 с.

27. Міжнародна економіка: Навч. посібник/ За ред. Козака Ю.Г., Логвінової Н.С., Осипова В.М. – К.: ЦУЛ, 2008. - 580 с.

28. Міжнародна економіка: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. Ю. Г. Козака, Д. Г. Лук'яненка, Ю. В. Макогона [3-тє вид.] — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 560 с.

29. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник / За ред. Ю.Г Козака, М.А. Зайця. – Одеса- «ТОВ.ПЛУТОН » , 2016. – 352 с.

30. Міжнародні економічні відносини: [підручник] / За ред. І.М. Школи. – 2-ге вид., перероб. і доповн. – Чернівці: Книги - ХХІ, 2007. – 544с.

31. Міжнародні економічні відносини: [підручник] / За ред. А.П. Голікова, О.А. Довгаль – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 602 с.

32. Міжнародні економічні відносини : підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Л.П. Кудирко та ін. ; за заг. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 612 с.

33. Підлага Р. Пак – Євро-МЕД – нові експортні можливості для українського бізнесу. // Дзеркало тижня.2019 - №3 – 10с.

34. Палінчак М.М. Україна в системі європейської інтеграції : [частина 1. Монографія; частина 2. Навчальний посібник] Палінчак М.М., Шинкар В.А. і інші. – Ужгород, 2016 – 339с.

35. Пітюлич М. Мікроекономіка: навч. посіб. / М. Пітюлич, Ю. Кушнір. - “Карпати”, Ужгород, 2010.

36. Солонінко К.С. Міжнародна економіка: навч. посібник/ К.С. Солонінко. – К.: Кондор,

2008. – 380с.

37. Сіваченко І.Ю., Козак Ю.Г., Єхануров Ю.І. та ін. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємств: Навч. Посібник/ За ред. І.Ю. Сіваченка, Ю.Г. Козака, Ю.І. Єханурова. – К.6 Центр навчальної літератури, 2006. – 456 с.

38. Стріха М. Українська наука на шляху до Європи: здобутки, проблеми і перспективи // Дзеркало тижня.2019 - №1 – 1, 13 с.

39. Самаєва Ю. Швидше, вище, сильніше! Поради світового банку, що зможуть прискорити економічне зростання . // Дзеркало тижня.2019 - №5 – 1,6 с.

46.

40. Філіпенко А.С., Будкін В.С., Гальчинський А.С., Гесць В.М., Дудченко М.А. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть: Навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. - К.: Либідь, 2002. - 470 с.

41. Філіпенко А.С. Економічний розвиток сучасної цивілізації: Навч. посіб. - К.: "Знання", 2000. - 174 с.

42. Філіпенко А.С., Рогач О.І., Шнирков О.І., Будкін В.С., Веклич О.О. Світова економіка: Підручник для студ. вищих навч. закл., що навч. за спец. "Міжнародна економіка". - К.: Либідь, 2000. - 582 с.

43. Філіпенко А.С., Рогач О.І., Шнирков О.І. Світова економіка: Підручник. – К.: Либідь. – 2002. – 582 с.

44. Цегименко В. Угода про асоціацію з ЄС: можливості та ризики. // Дзеркало тижня.2017 - №48 – 6с.

45. Черевань В.П., Румянцева А.П., Романенко Л.Ф. Міжнародна економічна діяльність: Навчальний посібник – Київ: Видавничий дім «Слово», 2003. – 280 с.

46. Фрідман М. Капіталізація і свобода. “Наш Формат” – Київ – 2017 - 220 с.

47. Чужиков В.І. Економіка зарубіжних країн: Навч. посіб.- КНЕУ. – 2005. – 308 с.

48. Шевчук Віктор Олександрович. Міжнародна економіка: теорія і практика: підручник. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К. : Знання, 2008. — 663с.

49. Шевченко О.О. Міжнародна економіка : навчальний посібник до самостійного вивчення дисципліни (для студентів економічних спеціальностей денної форми навчання / О.О.Шевченко.- Краматорськ: ДДМА, 2010.-180 с.

50. Школа І.М., Козменко В.М., Бабінська О.В. Міжнародні економічні відносини: [підручник] / За ред. І.М. Школи. – [2-ге вид., перероб. і доповн.]. – Чернівці: Книги – XXI, 2007. – 544с.

51. Шнирков Олександр Іванович. Європейський Союз у глобальному інноваційному просторі: монографія / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. — К. : ВПЦ "Київський університет", 2008. — 144с.

52. Ясинчук Л. Навіщо і в кого позичає Україна? // Експрес.2019 - №9 – 12с.

Інтернет – джерела

1. Сайт Світової організації торгівлі <https://www.wto.org/>

2. Сайт Світового банку www.world-bank.org.

3. Сайт Банку міжнародних розрахунків – www.bis.org.

4. Сайт Міжнародної організації праці – www.ilo.org.

5. Сайт конференція ООН з торгівлі та розвитку – www.unicc.org/unctad.

6. Сайт Міжнародної торгової палати – www.iccwbo.org.

7. Сайт Європейського Союзу – www.europa.eu.int, <http://www.eurunion.org>.
8. Сайт Організації економічного співробітництва та розвитку – www.oecd.org
9. Сайт Міжнародного валютного фонду – www.imf.org.
10. Сайт Європейського банку реконструкції та розвитку – www.ebrd.com.
11. Сайт ASEAN – www.aseansec.org.
12. Сайт NAFTA – www.nafta.org.
13. Сайт Statistical Office of The European Communities (EUROSTAT) – www.europa.eu.int/en/comm/eurostat/serven/par6/6som.html.
14. Сайт Ради Європи – www.coe.int.
15. Сайт Європейського банку реконструкції та розвитку – www.ebrd.org.
16. Сайт Організації американських держав – www.oas.org.
17. Сайт Асоціації латиноамериканської інтеграції – www.aladi.org.
18. Сайт Асоціації держав Карибського басейну – www.acs-aec.org.
19. Сайт Азійського банку розвитку – www.adb.org.
20. Сайт ООН – www.un.org.
21. Сайт Міжнародної організації з міграції – www.iom.int.
22. Сайт Організації Чорноморської економічної співпраці – www.bsec.gov.tr.
23. Сайт статистики країн-членів СНД – www.cisstat.com.
24. Зовнішня торгівля України товарами за січень-листопад 2011 року // Експрес – випуск №2. – 13.01.2012. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>